

NOEN TANKER OM KRISTEN MISJON 1961

av

ERLING KAYSER

Denne artikkel, som er sendt oss fra Indonesia av forf., behandler et spørsmål som står midt i sentret av den kristne verdensmisjon i dag: den vesterlandske misjonærs plass og oppgave i de unge kirker. Selv om den nasjonale og politiske frigjøringsrørse — som er bakgrunnen for det nevnte «spørsmål» — har vært særlig radikal i Indonesia, representerer den i dagens situasjon på samtlige «misjonsmarker» en faktor av første rang i utviklingen av det kristne arbeid. Den er en utfordring såvel til Vestens misjonere som til kirkene i Asia og Afrika til ny gjennomtenkning av den kristne verdensoppgave. — Red.

Jeg hadde en venn som het Hulu, en indonesisk prest. Vi kunne prate om løst og fast. Og rent tilfeldig kom jeg en gang til å si noe sånt som: «Tenk det er dem som mener at misjonen har gjort mye skade.» Ja, jeg var blåøyd den gangen, som så mange andre, så jeg kvapp rent da han sa: «Ja, men det er sant det, misjonen og misjonærene har ikke gjort bare det som godt er.» Han sa det alvorlig og i kjærlighet. Han visste at jeg skulle ut på misjonsmarken. Så der fikk vi den! Jeg har tenkt på dette rett som det er, ikke minst når jeg leser misjonsblader. Ja, der får vi saktens høre om alt det gode misjonen og misjonærene har gjort. Og er det noen representant for styresmaktene eller forretningsstanden som roser misjonen, så tar vi og slår det stort opp. NN sier så, NN sier så, har vi ikke gjort det godt! Så det var ikke rart at jeg kvapp da min venn kunne si noe sånt. Siden har jeg sett og hørt mere.

Nå har jeg vært her ute såpass lenge at jeg på mange måter føler meg som en batakk. Det er for øvrig en av de store psykiske påkjenninger for dem som arbeider i utlandet, ens hjerte

blir delt mellom to nasjoner. Men som sagt: jeg kan føle meg som batakk, og reflekterer ofte som batakk, og nå er det altså batakken i meg som tenker — og taler:

«Merk dere at batakk-kirken er en selvstendig kirke med 800 000 medlemmer, det er den største kirken i Øst-Asia, tror jeg. Vi er stolte av kirken vår, og vi er takknemlige for at evangeliet ble brakt hit. Misjonær Nommensen kaller vi vår «bestefar». Og vi liker å få besøk fra utlandet. Vi lager gjerne i stand stormøter og fester, så de besøkende riktig kan få tale til oss, og fremfor alt så de besøkende kan få se hvor stor kirken vår er. Hvor god orden vi har på sakene. Joda, besøk vil vi gjerne ha. Vi er jo ett i vår Herre og mester Jesus Kristus. Men det betyr ikke det samme som at vi trenger misjonærer her ute. For det første har vi inntrykk av at dere ikke har riktig tillit til oss, siden dere så gjerne vil sende misjonærer. Er vi ikke selvstendige, er vi ikke vokst ut av pubertetsalderen? Er det ikke riktig og etter Guds vilje at barnet, når det er blitt voksent, river seg løs fra foreldrenes formynderskap og står helt og fullt på egne ben? For det er nettopp det som ergrer oss med misjonærene. Jeg vil ikke si noe stygt om dem, men jeg hadde nær sagt: de er så altfor gode. Ja, nettopp det er det som ergrer oss. De vet alt så meget bedre enn oss. De kan så mye. Så blir de vår vonde samvittighet, så føler vi oss ufrie. Hva mon utlendingene vil si? Vi bryr oss offisielt ikke så mye om dem lenger, på synoden har de i praksis ikke noe de skulle ha sagt, men vi føler dem likevel på sett og vis som våre formyndere. Vi liker det ikke. Se nå f. eks. hvor vanskelig det er for oss med hensyn til økonomien. Vi greier oss vanskelig økonomisk, og dere kritiserer oss for det. Samtidig gir dere oss et eksempel med hensyn til levestandard som er helt umulig for oss å nå, men som vi selvsagt fristes til å strekke oss etter. Misjonærene — vi liker forresten ikke å snakke om misjonærer, la oss heller si de utenlandske medarbeiderne — de er altfor rike. Hvem er det av dem som ikke har bil og kjøleskap? Hvem er det som ikke får lønnen sin i dollar eller annen hard valuta?»

Ja, slike tanker gjør jeg meg rett som det er i egenskap av batakk. Kirken her vil helst være helt selvstendig. Den vil at vi skal anerkjenne at den er vokset ut over barnestadiet, ja, endatil ut over pubertetsstadiet. Det er ikke så rart heller at de gjerne vil det. Kirken skal i år feire 100-års jubileum. Jeg tenker meg at menighetene rundt om i Europa og Lille-Asia var adskillig mer selvstendige, og uten formynderskap fra Jerusalem på 150-tallet.

Et stort problem i denne forbindelse er pengehjelpen utenfra. «Dere setter så mange betingelser i forbindelse med økonomisk hjelp at det blir også som et mistillitsvotum til oss,» sier de.

Generalsekretæren for batakk-kirken holdt på synoden i 1961 et foredrag om det emnet som er så populært for tiden: stewardship. Foredraget er trykt, og spredt gratis rundt til alle menighetene. Jeg har det liggende foran meg her. Han har forresten en morsom detalj. Det var noen snille venner i utlandet som ga meg en bil, sa han. Og det var vel og bra, jeg tok begeistret imot den. Men etter hvert så var jeg ikke så begeistret lenger, for bensin koster penger. Bilen må av og til på verksted, hvor skal jeg få pengene fra? Det ble en kostbar gave!

Men til det mere prinsipielle som han sier i forbindelse med hjelp fra utlandet:

1. «Vi må ikke be om hjelp fra utlandet hvis det er mulig for oss å greie vedkommende prosjekt selv.»

2. «Vi må ikke be om hjelp til arbeiderne (prester, evangelister osv.), men hvis det er absolutt nødvendig med hjelp utenfra til lønn for arbeidere når det gjelder et bestemt prosjekt, må vi selv svare for minst 50 %.»

3. «Vi må ikke be om hjelp fra utlandet til et prosjekt så lenge vi ikke selv har folk å plasere der.»

4. «Hvis det er nødvendig med hjelp fra utlandet til et prosjekt, må vi selv svare for en del av utgiftene, og vi må ha en plan så vi vet sikkert at vi innen en viss tid kan holde prosjektet gående uten hjelp fra utlandet.»

Dette var de vesentligste punktene, relativt fritt oversatt riktignok, men klart nok til å få oss til å tenke på at i forbindelse med hjelp til underutviklede områder nytter det ikke å tenke bare fra vår kant. Der er ikke bare en givende part, vi må ikke glemme at der også er en mottagende part. Og at det er saligere å gi enn å ta imot. Vi har så lett for å sole oss i vår egen offervillighet, og slå oss på vårt bryst: hvor meget gir ikke Vesten til Østen! osv. Det er ikke sikkert at det er så velkomment alt det vi gir. De er for høflige til å vise gavene tilbake, og de har jo bruk for hjelp fremdeles, det er ikke det. Men vi kan ha godt av å tenke oss om og ikke prakke noe på noen. Gunstige, kanskje storsinnede handelsavtaler er bedre.

For øvrig er det her nødvendig såvidt å streife spørsmålet misjonsselskapene og internasjonale organisasjoner. Både når det gjelder pekuniær hjelp og når det gjelder åndelig hjelp, vil de unge kirkene helst ha kontakt med en internasjonal organisasjon hvor de selv har sete, fremfor et misjonsselskap hjemme. Når det gjelder pengene, blir det da ikke i den grad en hjelp som prakkes på dem, og som de høfligst må ta imot. Men de får selv være med på fordelingen av pengemidler etter behov de forskjellige steder. På samme måte med åndelig hjelp og rådgivning. Selvsagt har Det Rhinske Misjonsselskaps misjonærer betydd og betyr meget her ute hva åndelig hjelp angår. Men det er etter hvert begrenset. Jeg tror at det er bare 6 misjonærer fra Det Rhinske Misjonsselskap her ute nå — en av dem er lege, 3 av dem er professorer ved deres teologiske høyskole, bare to arbeider i marken. Min personlige erfaring er også at de ofte bare så passelig liker å ta imot råd av oss utlendinger. Tyngdepunktet vil etter hvert forskyve seg slik at den indonesiske avdeling av Kirkenes Verdensråd med dens internasjonale kontakter vil få økt betydning på det åndelig rådgivende område. Vi må jo ikke glemme at heller ikke på det åndelige område er det så lett å ta imot hjelp. Også her gjelder det nær sagt at det er lettere å gi enn å få. I en internasjonal organisasjon kan kirken her være med å gi, og den kan få.

Dette var enkelte refleksjoner om de unge kirkenes forhold til misjonen og dermed til misjonærene. Det er nødvendig å nevne litt om dem også. Jo, min venn presten Hulu fra Nias hadde rett: det er ikke bare bra det misjonærene har gjort og gjør. Det er den siden av saken. En annen side er det som gjør det så vanskelig å være misjonær i dag: misjonærene begynner å se for alvor at de ikke er noen «overmennesker», og at de tildels ikke behøves lenger, tildels ønskes, jeg hadde nær sagt, dit pepperen gror. Det er ikke lett hverken for unge eller gamle misjonærer å reise ut optimistisk med «jeg skal hjelpe»-innstilling og så få se at det hadde vært mere ønskelig etter den unge kirkes — i og for seg, tror jeg, legitime og riktige — oppfatning om han hadde blitt hjemme. Jeg kjenner en som reiste hjem av den grunn, og det var sikkert riktig at han gjorde det. Men han fikk det ikke lett da han kom hjem. Andre biter tennene sammen og holder ut. Det er faktisk slik her nå at noe av det misjonærene snakker mest sammen om, er om det ikke likevel er best å reise hjem. Og merk vel: denne «misjonsmarken» er et eksempel på hvordan det vil bli på de andre «misjonsmerkene» etter en tid. Hvor blir det av «misjonæren»? Er han nødvendig lenger i gammeldags forstand? Misjonæren som sitter på sin «stasjon»?

Det gjorde et visst inntrykk på meg å lese om et foredrag på Misjonsselskapets generalforsamling for en tid siden. Jeg husker ikke foredraget, og det spiller forsåvidt heller ingen rolle. Det jeg husker, er at det ble krampaktig holdt på at vi må ikke gi slipp på de gamle skanser. Vi må holde stillingen. Misjonærene må holde stillingen. Selskapene må holde stillingen. Selve det krampaktige gjør en mistenkelig. En forstår at den som talte slik, har følt på kroppen vanskene ved å være misjonær i dag.

Jo, det er vanskelig å være misjonær i dag, og mange er defaitistiske, står mellom dobbelt ild. Uvelkommen på misjonsmarken, samtidig gjenstand for rørende og romantiske forventninger fra misjonsfolket. Men vansker er til for å overvinnes. Ja, og de *kan* overvinnes, men det er ikke alltid rett

å gå den største motstands vei, nemlig i dette tilfelle krampaktig å holde på det gamle.

Når jeg lukker øynene, ser jeg for meg i verden to hærer, to kjempehærer, den ene større enn den annen. Og den største har sine tropper fordelt utover det hele, utover hele verden. På enkelte steder mere samlet enn andre steder, på noen steder kunne det se lett ut å bryte igjennom. Og det har også vist seg å være det. På andre steder er det tilsynelatende umulig å bryte igjennom.

Den andre hæren har også sine tropper fordelt utover den ganske jord. Og jeg synes ganske godt fordelt, men den har ikke noen felles og samlende strategi. Den har samlet sine tropper hvor det er lett å bryte igjennom, hvor den andre hæren er på vikende front. Det er god strategi, den har satt inn angrepet overfor de primitive religioner. Men på andre frontavsnitt ser jeg den største hæren har sine tropper samlet, og går langsomt og sikkert fremover, og nettopp der er den minste hæren på vikende front. Det er dårlig strategi.

Trenger vi misjon? Hva er misjon? Vi trenger misjon! Men ikke *vår* misjon! Ikke dette at vi sender *våre* misjonærer til *våre* misjonsmarker. I grunnen er det nesten tøv å spørre om vi trenger misjon. Der har alltid vært, og er alltid og vil alltid være misjon. For misjon er *missio Dei* (Guds sendelse). Og denne *missio Dei* er den lille hær som står der mere og mindre kampklar. Det gjelder å finne fram til en riktig strategi. Det gjelder å møte «fienden» ikke bare der han er svakest, men også der han er sterkest. Det gjelder å møte de store verdensreligioner. Det gjelder å møte likegyldigheten. Det gjelder å møte den irriterende perfeksjonismen. Det gjelder å møte — og når jeg sier møte, så mener jeg noe i retning av trefning — epikureismen, såvel utenfor som innenfor «kristne» kretser. Misjon er ikke spørsmål om sendemenighet og misjonsmenighet, «unge kirker». Misjon er *missio Dei*. Misjon er dette at Gud har sin vitnehær på jorden. Misjon er dette at Gud utøser sin Hellige Ånd over sin vitnehær — så den kan vitne om den Herre Jesus Kristus.